

AVİM
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

YENİ SOĞUK SAVAŞ SİLUETİ

Prof. Dr. Alaeddin YALÇINKAYA

Blog No: 7
31.03.2014

1989da Berlin Duvarının yıkılmasıyla Soğuk Savaşın sona erdiği kabul edilir. Ancak geçen çeyrek asırda Rusya bağlantılı birçok olay yeniden Soğuk Savaş tehlikesini servise sokmuştur. 2008de Gürcistana girip Abhazya ile Güney Osetyayı bağımsız devlet olarak tanıması belki en çarpıcı Soğuk Savaş habercisiydi. Ancak bu müdahale beklenenden daha hızlı hazmedildi. Üstelik Barış Gücü adı altında Rus ordusu Gürcistan şehirlerini bir süre işgal etmişti. Bu çapta ileri bir hareket için, Rusyanın Uluslararası Hukuku kendi lehine çarpıtma konusunda bugün Kırımda yaşananlardan daha az haklı sayılabilecek gerekçeleri vardı.

Kırımda yaşananlar dikkate alındığında yarımadanın modern dünya tarihindeki ayrıcalıklı yerini yeniden hatırlattı. Osmanlının Avrupa devletler ailesine katılması İngiltere ve Fransa ile ittifak halinde Rusyaya karşı Kırım Savaşı sonucundaydı. Bu savaşın sonucu sadece Kırımın statüsü ile ilgili kararları belirlemekle kalmamış Avrasyanın bundan sonraki tarihinde önemli etkisi olacak sonuçlar doğurmuştur. II. Dünya Savaşı sonunda ABD, Rusya ve İngilterenin katıldığı Avrupanın paylaşım anlaşması Kırımın Yalta kasabasında gerçekleşmiştir. Sembolik anlamı da olsa 1945teki bu konferanstan önce Kırım Türklerinin 1944te sürgüne gönderildiğini hatırlatalım. Yarım asra yakın süren Soğuk Savaş dönemi kendi içinde yumuşama veya sertlik yılları, ilişkilerin dehşet dengesi üzerinde sürdüğü dönemlere ayrılır. Kırım gelişmeleri ile dünyanın yeniden iki kutup ağırlıklı belki oldukça yumuşak özellikli Soğuk Savaş yıllarına evrildiği sıklıkla dile getiriliyor. Bununla beraber dünyanın eski dünya olmadığının da hatırlanması gerek. Putin, Kırımı Rusyaya bağlama yolundaki aşamaları geçerken kendi ülkesinde buna karşı gösteriler veya entelektüel tepkileri kimse göz ardı edemez. Hâlbuki Soğuk Savaş yıllarından böyle bir davranış

mümkün değildi.

Öte yandan günümüz Putin Rusyasının da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) yetkisini kabul ettiğini, iç hukuk yollarını tükettiği halde hakkını elde edemeyenlerin AİHMde dava açabildiklerini hatırlayalım. Ülke nüfusu ile aleyhte karar oranına bakıldığında Rusya, AİHMdeki en kötü ülke olmayıp sicili çoğu Avrupa ülkesinden iyidir. Bu gerçek Rus hukuk sisteminin çok iyi işlediği anlamına gelmez. Rus halkının da internet imkânlarından yararlanabildiğini, özellikle Soğuk Savaş yıllarının diktatörce yönetimlerinin temel dayanakları olan dezenfermasyonun günümüzde kolay olmadığı da bir gerçek. Bunların yanında Avrupanın yeni şartları vardır. AB ülkeleri ile Rusyanın 400 milyar dolar civarındaki toplam ticaret hacmi, Rusyanın tecridinin zorluğunu belki imkânsızlığını gösterir. Bu rakam içinde özellikle Alman yatırımları veya Rusyanın modernleştirilmesindeki Alman firmalarının rolü/karı göz önüne alındığında Kırım tırmanışından beri Berlindeki yöneticilerin sesini fazla yükseltmemelerinin sebebi daha iyi anlaşılıyor. Küreselleşme çağı bu bölgede de başlamış olup Soğuk Savaş yıllarının sınırları kalmamıştır. Bu bağlamda tuzu kuru üstelik NATOnun askeri kanadındaki yerini henüz ısıtmamış Fransanın sıcak savaşı çağrıştıran çıkışlarının pek fazla bir sonucu olmayacağı görülmektedir.

Bu kargaşada Putinin Ukrayna kozunu ileri sürmesinin anlamı biraz derin. Ekonomik durumu oldukça kırılgan olan bu ülkede belirli bir Rus nüfus yanında asıl önemlisi Rusya yanlısı Ortodoks Ukraynalılar bulunmaktadır. 2000lerden itibaren Rusya yanlısı yönetimler ile AB yanlıları arasındaki köşe kapmaca seanslarından ülke bitap düşmüştür. Bu ülkede sıradaki Rus yanlısı olaylar ve hükümet değişikliği beklenebilir. Üstelik Rus yanlısı nüfus Rusya sınırında, ülkenin doğusunda ve kuzeyinde yoğunlaşmaktadır. Kırım yüzünden dünya nefesini tutmuş, ne yapacağını şaşırmış durumdayken Putin, kimsenin korkmamasını, Ukraynanın bölünmesini istemeyeceğini söyledi. Bu sözler, sıkıştırıldığı takdirde Ukraynayı karıştırabileceğini, hatta Rus yanlısı nüfusun bulunduğu bölgeyi Rusyaya katılabileceği ima etmektedir. Böylece Kırımın Rusyaya bağlanmasından sonraki ölüm-sıtma merdiveninde, ölüm olarak Ukraynanın bölünmesi gündeme getirilmiştir.

Bu gerçekler ışığında ufukta Yeni Soğuk Savaş silueti belirginleşmektedir. Bu çerçevede Rusya G-8den çıkarılmıştır. Moskova, bunu canına minnet bilir. Zaten burası zenginler veya kapitalistler kulübü değil midir? Rusyanın G8e girmesi hataydı. Böylece Yakın Çevrede Avrasya Ekonomik Birliğinin genişlemesi daha tutarlı hale gelecek. AB ile ilişkilerin rafa kalkması için de aynı mantık geçerli. NATO ile bugüne kadar ulaşılan mutabakatların yok sayılması ise Kolektif Güvenlik Örgütü Antlaşmasının genişlemesi için sanki gerekliydi. Saldırgan veya yayılmacı Rusya görüntüsü, ABnin ABDden bağımsız savunma veya dış politika unsurlarını zayıflatacak, gelişmiş silah sistemlerinin satılması ve konuşlandırılmasını kolaylaştıracaktır. Bu çapta Rusyaya karşı AB yeniden ABDye daha bağımlı hale gelecek.

Türkiyenin jeopolitik gerçekleri bu komşusuyla ilişkilerinde çok fazla hareket alanının olmamasını zorunlu kılmaktadır. Bakü-Tiflis-Ceyhan hattını coşkuyla karşılarken Mavi Akım projesinin ekonomi politik bakımdan doğru veya yanlışlığı konusunda tereddütler olmuştur. Bu tereddütlerin temelinde Rusyanın asırlardır Osmanlı, Kafkasya, Türkistan ile ilişkilerinde saldırgan, yayılmacı politikalarından çok batının ittifak ilişkileri çerçevesinde dahi Türkiyeye karşı dostça olmayan uygulamalarıdır. Bu çerçevede Türkiyenin yeri elbette NATOda berdevam olmaktır. Ancak Soğuk Savaş yıllarındaki gibi batının fuzuli kenar kuşak ülkesi olmayacaktır. Yakın veya uzak komşularıyla ilişkilerinde demir perde kurulmayacaktır. İttifak üyeliğinin gerekleri yerine getirilecek. Ancak kendi ülke ve soydaşlarının tarih, kültür, ekonomi temelli çıkarlarına, kısaca jeopolitik gerçeklere öncelik tanınacaktır. Burada da söz konusu olan mesela Kazakistan gibi Jeopolitiğin mahkûmu olmak değil gerçek çıkarlarını görmek ve gereğini yapmaktır. Kazakistanın dahi jeopolitik mahkûmiyet gerçeğini yok saymadan bunu siyasi irade ile bertaraf ettiğini başka bir yazıda ele alalım.

Prof. Dr. Alaeddin YALÇINKAYA

About the author:

To cite this article: Prof. Dr. Alaeddin YALÇINKAYA. 2026. "YENİ SOĞUK SAVAŞ SİLUETİ." Center For Eurasian Studies (AVİM), Blog No.2014 / 7. March 31. Accessed November 22, 2026. https://avim.org.tr/public/Blog/YENI-SOGUK-SAVAS-SILUETI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır